

ENGELLİ OLMAK

Gururluydu Nazhan Hanım. Zira nur topu gibi bir oğlu olmuştu. Aslında ilk kız çocuğunu dünyaya getirdiğinde de çok mutlu olmuşlardı. Ta ki menenjit hastalığı geçirdikten sonraki yıllarda, onun bir türlü toparlanamayıp, hasta çocuk olarak büyümesi, ailede derin bir yara olmuştu adeta. İkinci çocuk Kemal bebek, onlara ilaç gibi gelmişti. Yıllar su gibi akıp geçiyordu. Aileye üç dört yıl aralıklarla dört çocuk daha katılmıştı. Aile eğitimliydi, çocukları da gayet güzel okuyorlardı. Nazhan Hanım adeta hayatını eşine, çocuklarına adanmıştı. Çocuklarının ders çalışmalarını engellenmesin diye kimselerle görüşmemeye çalışırdı. Sitem eden çevresindeki insanlara, yakınlarına da hep “Biliyorsunuz ki bizim ev okul gibi, her yıl beş çocuğum, beş sınıf geçen öğrenciler, hem de en yüksek notlar alıyorlar. Ne olur, benim kusuruma bakmayın. İyi çocuk yetiştirmek için aileler bazı şeylerden vazgeçmeli.” derdi. Bu arada büyük özenle, sevgiyle büyüttükleri ilk kızlarını kaybettiler. Onun acısını yıllarca unutmadılar.

Ailenin tek erkek çocuğu Kemal, öğrencilik yıllarında çok başarılıydı. Uzun boylu, kumral, yakışıklı bir delikanlıydı. Yaşadıkları ilçede ünlü olmuştu. Ailelerin gıptayla baktığı, çocuklarını onu örnek alarak okumalarını istedikleri kişiydi. Ankara’da, önemli bir üniversiteyi, kendi gayretiyle, dereceyle kazanmıştı. O yıllarda dershaneler yoktu. Tatillerde ilçeye geldiğinde adeta parmakla gösterilirdi. Bilinçli, kültürlü, karizmatik, çevrede apayrı bir yeri olan baba da, belli etmemeye çalışsa da, oğluya daima gurur duyardı. Aile içinde babadan sonra en çok sayılan, sevilen kişiydi Kemal. Hani tarihte her olay MÖ, MS ile diye söylenir ya. Her olay “Kemal doğduktan şu kadar yıl önce veya Kemal doğduktan bu kadar yıl sonra” diye anılırdı. O yıllarda ülkemizde üniversiteler sayılıydı. Bu nedenle Kemal’in asistan olmasının duyulması bile çevrede heyecan uyandırmış, olay olmuştu. Sonraki yıllarda başarıdan başarıya koşmuş, bilinen, tanınan bilim adamı olarak sayısız kitapları çıkmış, kariyerinde de en üst noktaya gelmişti. Bu arada mutlu evliliği, peş peşe dünyaya gelen, kendisi gibi sağlıklı, başarılı olarak eğitimlerine devam eden çocukları da, ailenin, çevrenlerinin gururu olmuştu.

Nazhan Hanım yıllarca büyük emekle yetiştirdikleri çocuklarının yaşamlarındaki her mutluluğu onlarla birlikte yaşamıştı. Sonunda artık yaşlanmıştı. Doksanlı yaşlarındaydı, gözleri az görüyordu. Yaşlılığın verdiği yürüme zorluğu da yaşıyordu. Eşini kaybetmiş, bir süre tümü evli olan çocuklarının yanında kalarak geçirdiği yıllardan sonra, kendi evinde, anılarıyla baş başa yaşamaya karar vermişti. Bahçeli evinin bir odasında kendisi, diğer odalarda da kızlarından ayırmayacak kadar sevdiği bakıcı hanım ve onun çocuklarıyla yaşıyordu. Hep aranıp, soruluyordu. Üst kattaki kızı, torunları... Uzaktaki çocukları ile de telefonla konuşuyordu...

Telefon konuşmaları sırasında Kemal’inin konuşmalarındaki değişikliği fark etmişti. Tüm aile durumu biliyordu. Aile bir tatil beldesindeki evlerinde bir araya geldiklerinde Kemal’in, annesi gibi yürüme zorluğu çektiğini gördüler. Henüz emekli olmamıştı. Yazmakta olduğu bitiremediği kitapları vardı. Onları asistanlarına talimatlar vererek, tamamlamaları için gayret gösteriyordu. O aile toplantısı, az da olsa yürüyebildiği son günleri oldu. Sonraları yurt içi, yurt dışı birçok yerde, en iyi hastanelerde, ünlü doktorlarca görüldüğü halde, tanı konulamamıştı hastalığına. Zira olay çok karmaşıktı. Artık konuşamayan, yürüyeme tekerlekli sandalyede yaşamını sürdüren bir engelli idi...

Tüm aile bireyleri yardımsever, sevecen, iyi niyetli insanlardı. Uzakta da olsalar, takip ediyor, onlarla ilgili haberleri bir şekilde alıyorduk.

Bu yaşam öyküsünün devamını, yıllar sonra çocukluğumdaki karşı komşu kızı, yakın arkadaşım,

Kemal ağabeyinin en küçük kardeşi Gönenç ile buluştuğumuzda öğrendim. Deniz kenarında bir kafede buluşmuştuk. Neşeli başlayan sohbetimiz, söz Kemal Ağabeye gelince değişti. “Başınız sağ olsun, öylesine bir değer almışlı yaşlarda yitirmesi, hazin. Fakat eserleriyle, topluma kazandırdığı değerlerle hiç unutulmayacak.” dediğimde, dalgın gözlerle denize bakarak anlatmaya başladı. “Bak Gülsen, ailemiz kadar çevremizdekilerin de onunla nasıl gurur duyduğunu hatırlarsın... O üç dili mükemmel konuşan, çeviriler yapan, kitaplar yazan, adeta hepimizin örnek aldığımız, aslanlar gibi, sağlıklı insan, son yıllarını konuşamayan, yürüyemeyen, engelli olarak, tekerlekli sandalyede yaşadı. Fakat beyin sağlığını yitirmediği belli oluyordu. Sonuçta tüm insanlar bilmelidirler ki, her kişi, bir engelli adaydır... Bunun insan yaşamının hangi döneminde olacağı veya olmayacağına garantisizdir. Hani senin Kifayet ablan vardı. O yıllarda yirmili yaşlarındaydı, okula gitmiyordu. O’nun çok sağlıklı, güzel bir genç kız olduğunu gördüğümde, okula gitmemesine üzülürdüm. Bir gün sana sorduğumda “Belli olmuyor ama ablam deli.” demiştin de seni pek ayıplamıştım içimden. Ta ki günün birinde konuşurken bana söylediklerinden sonra... Sizin evin bahçesinde oturuyorduk. Bir ara sen içeri gitmiştin. O anda ikimiz yalnızdık. İnce uzun boylu, zarif, kumral uzun düz saçları omuzlarına dökülmüş haliyle pek güzel ve neşeliydi o gün Kifayet abla. Birden bana dönüp ”Bak Gönenç, gel şu bizim eve benzin döküp yakalım. Sonra da karşısına geçip,” aleve gel, pilava gel...” diye eğlenelim. Birden yüz ifadesinin de garip bir şekilde değiştiğini fark ettim. Kim bilir o anda içinde nasıl çalkantılar vardı, ruhunda ne fırtınalar esiyordu. Ses tonunun ritmini gittikçe yükselterek devam ediyordu: Aleve gel... Pilava gel...” Korkmuştum, hemen karşıdaki evimize dönmüştüm. Belki ilaç kullanıyordu, o gün ilacını almamıştı. Üzüleceğini düşünerek sana da, hiç kimseye de söylememiştim. Sizler rahmetli ablandan çok çektiniz, bunu dışarıya aksettirmeden, onu sevgiyle, koruyucu, kollayıcı davranışlar içinde oldunuz hep. “Evet” dedim, “nurlar içinde yatsın ablacığım, Sizler ve çevremizdeki insanlar çok anlayışlı, sevecen davranırdınız ona. O yıllardaki insanlık ilişkileri olumluydu, yaklaşımlar çok farklı olurdu. Hayatta her şey tam olmuyor. Bilirsin maddi durumu çok iyi olan, mutlu aileydik. Ablam konusunda çaresizdik. Ablacığım sürekli tedavi gördüğü halde, bir türlü iyi olamadı. Belki günümüzde olsaydı, çare bulunurdu. Yaşamı tımarhanede son buldu ablacığımın.”

Kısa bir sessizlikten sonra Gönenç anlatmaya devam etti. Annemiz oğlunun durumunu bir türlü kabullenemedi. “O güçlüdür, bu hastalığı yener, iyileşir.” gibi düşünceler içindeydi. Oysa artık telefondaki konuşmaları bile anlaşılmasız olmuştu. O zaten adım adım böyle bir sona gideceğinin bilincindeydi hep. Ve... Kaçınılmaz son... O sabah telefon acı acı çaldı adeta. O’nu kaybetmiştik. Hazırlıklarımızı yapıp, tüm aile son yolculuğuna uğurlamak üzere yola çıktık. Bakıcı hanıma ısrarla annemize söylememesini, tembih etmiştik. Annemiz haberlere pek meraklıydı, tüm gün bağımlı olarak yaşadığı yatağında saat başı haberleri dinlerdi. Öğlen saatlerinde, kulağına dayayarak dinlediği küçük radyosundan duyduğu haberlerde, oğlunun vefatı haberini dinlemiş. Çılgık çılgıça “Olamaz, bu bir yanlış haber, isim benzerliği...” diye bağırma, çırpınmaya başlamış. Sonunda isim benzerliği olduğuna karar vermişler. “Benim oğlum iki cümleyle haber olacak insan değil. O olsaydı özgeçmiş anlatılırdı.” diyerek kendini ve çevresindekileri inandırmaya çalışmış. Akşam çeşitli bahanelerle ona televizyon haberleri izletilmemiş. Zira haberlerde özgeçmiş anlatılmış, resmi de gösterilmişti. İki gün sonra bizler döndüğümüzde annemle aynı şeyleri konuştuk. Onun

-3-

Amerika’ya tedaviye gittiğini, haberlerdeki isim benzerliğini konuştuk. Akıllı, zeki, eğitimli bir kadındı annemiz.. İnanmak istemiyordu aslında... Arada “Ben hayattayken o nasıl ölür, bu haksızlık olur, kendimi yaşayıp ondan sonraya kalmanın suçluluğu içinde hissederim, sıra bende.” diyordu. Doksan altı yaşında, oğlundan sonraya kalmak onun için çok acı, katlanamayacak, kahrediciydi, bir utançtı adeta. Altı ay sonrasına kadar ona hep Amerika’dan, ağabeyimden güzel haberler verdik.

O hep bizlere ayak bağı olmak istemezdi.” Ben size engel olmayayım, işinize, gezmenize bakın.” derdi. O gün “Galiba ben öleceğim, mümkünse bugün başımda bekleyin.” demiş büyük ablama. Birkaç saat sonra da onu kaybettik, belki de sevgili oğluna kavuşmuştu o. Son nefesini verdikten

sonra yüzündeki rahat, huzurlu duruş çok anlamlıydı. Gönenç’le birlikte hüzünlenmiştik.

Karşımızda masmavi deniz, mevsim de bahardı... Orada hafif müzik çalıyordu. Hayat devam ediyordu... Ona “Ateş düştüğü yeri yakar derler. Fakat şunu bil ki, oralarda bu haberi aldığımızda ateş, ilçedeki tüm tanıdıklarımızın evlerimize de düştü adeta... Duyduğuma göre fakültede ise daha büyük acı yaşanmıştı. “Seni anlıyorum” dedi Gönenç. Fakat ağabeyimin benim için apayrı yeri vardı. Bekârlık yıllarımızda tatillerimizi hep birlikte geçirirdik. Baba yarısı idi o bizler için. Son halini gördüğümde, İzmir’e dönüyorduk ki, altüst olmuş halimle dönüş yolunda dinlenme molası verdiğimiz tesiste kapalı camı fark etmemiş, hızla çarpmışım. Üzüntüm günlerce devam etmişti, zona çıkmıştı vücudumda... Bunu evdekilere, çevremizdekilere, okulumdaki öğrencilerime, arkadaşlarıma yansıtmamaya çalışmışım...

Konuşmalarımızı engellilerle ilgili konularla sürdürdük. Sağlıklı insanların da engelli olmaları an meselesidir. İnsanlar hiçbir zaman bu gerçeği göz ardı etmemelidir. Ne oldum değil, ne olacağım demeliyiz. Hayatta hiçbir şeyin garantisi yoktur. Bedensel engelliler konusunda duygudaşlık yapmalıyız. Kendimizi onların yerinde olarak düşünerek çok anlayışlı davranmalıyız. Gönenç “Sonradan engelli olmanın acısını sevgili ağabeyimizle yaşamış gibiyiz. Bir de doğuştan engellilerimizi düşünelim. Kim bilir onlar ve aileleri ne acılar yaşıyordur.” diye sürdürdü konuşmasını.

Ayrıca o hafta Engelliler Haftasıydı. İkimizin de torunları vardı. Okullarında bu haftayla ilgili etkinlikleri vardı. Evde onları hafta ile ilgili hazırladıkları sloganların ezberlemelerine yardımcı olmuştuk. Ne güzel sözlerdi onlar: ”Her egeli kendisine imkân verilirse topluma sağlamlar kadar yararlı olabilir. Onları eğitimsiz, işsiz bırakmamalıyız. Onların durumları hayatı yaşamak için engel değildir. Aşılamayan engel, engelleri aşmaktır. Bu durumda olmak, üretime engel değildir, yeter ki fırsat verilsin. Engelli olmak kusur değildir. Onların adımlarının biçiminin ne önemi var. Mühim olan yürüyüşleriyle sevgi ve dostluk köprülerini geçmeleridir. O insanlar da bizim insanlarımızdır. Asıl engelliler onları görmeyenlerdir. Onları eğitip iş sahibi yaparak, tüketici olmaktan kurtarmalı, üretici yaparak mutlu ve yararlı duruma getirmeliyiz. İyi yaşamı herkes hak ediyor. Engelli olmak suç değil, onlara acımak suçtur. “

İkimizin de ortak düşüncemiz, ülkemize sık görülen yakın akraba evliliklerinin felaket olduğu. Zira sakatlığa neden oluyor, sakınılması, bu konuda bazı çevrelerin bilinçlendirilmesinin çok önemli olduğu.

Bu arada bu konuda iç açıcı şeyler de konuştuk. Gönenç, geçmişte yürüme ve konuşma engeli olup, sürekli annesinin yardımıyla, bazı zamanlarda kucağında okula gelen

-4-

öğrencisinin, yıllar sonra Hukuk Fakültesini bitirip, avukat olduğunu anlatırken çok mutluydu...

İkimizin de yaşamı çok güzel, renkli geçmiş, okullarımızı bitirip, meslek sahibi olmuş, evlenmiş, sağlık ve mutlulukla çalışmalarımızdan yıllar sonra, emekli olmuştuk. Fakat konuşmalarımızda ağırlığı, yitirdiğimiz yakınlarımızla ilgili olarak yaptığımız konuşmalara, toplumdaki engellilerimizin sorunlarına yer vermiştik.

Engelin bedenlerde olması, sağlıklı olup ta, sağlıksız düşünen, zihinsel olarak aykırı, kötü düşüncelerde olan insanlardan çok daha iyidir. Sonra, ailelerimiz, çevremiz ve dünyamız için engelsiz, aydınlık günlerin olması dileklerimizle konuyu noktaladık.

Vakit ilerlemişti. Kentin en güzel mekânlarından olan deniz kenarındaki bu güzel kafedeki masalar hiç boş kalmazdı. Bizse uzun süre çevrenin hiç farkına varmamıştık bile. Buradan günbatımı muhteşem görüntüler sergiliyordu. Sonraki zamanda dinlemekte olduğumuz çalan güzel müzikler eşliğinde, günbatımını izleyerek, denizden esen tatlı imbat rüzgârını içimize çekerek, çaylarımızı

tazeledik. Bu olağanüstü güzelliklere masmavi, çarşaf gibi denizin üzerinde uçuşan bembeyaz martılar, çığlıklar atarak adeta baharın sevincini yaşıyorlardı. Denizde süzülerek gidip gelen gemiler, çevrelerinde adeta onlara eşlik eden diğer martı sürüleri... Yalı caddesi cıvıl cıvıl insanlarla doluydu. Karşımızda kıyılarda ışıklar yanmaya başlamıştı. Kara tarafına baktığımızda ise Karşıyaka çarşı, adeta bir ışık seli... Gönenç'e " Bu güzel kentte yaşamak çok büyük şans olsa gerek. " dediğimde onaylamıştı. Sonra da bu güzelliklerin şairlere, bestekârlara, ressamalara yıllardır esin kaynağı olduğundan söz etti. O sırada dinlemekte olduğumuz şarkının sözleri de, ortama uygundu "Başlar körfezde akşam, bu onun bestesidir, canım İzmir her akşam, bir ışık bahçesidir." Gerçekten de o anki görüntü, adeta bir ışık bahçesi gibiydi, bu büyülü ortam, doyumsuz güzellikler sergiliyordu... Gönenç "Aslında her kentimizin ayrı güzelliği var. Şu bir gerçek ki, çok şükür, hepimiz cennet gibi bir ülkede yaşıyoruz..."

Özellikle eski dostlarla buluşup, görüşmek, geçmişte yaşanan tüm acı tatlı anıları konuşmak inanılmaz bir keyifti. "Acılar paylaşıldıkça azalır, mutluluklar paylaşılarak çoğalır." gibi özlü sözlerimiz ne kadar doğru. İkimiz de yaşamımızdaki pek çok şeyleri konuşmuş, paylaşmış, kuşlar gibi hafiflemiştik... Ayrılırken sonraki buluşma günümüzü kararlaştırmıştık bile...